

Список використаних джерел:

1. Ali M., Egbetokun A., Memon M. Human capital, social capabilities and economic growth. *Economies*. 2018. № 6(2). P. 1–18. DOI: 10.3390/economies6010002.
2. Radieva, M. (2018). Institutional modernization of the Global economy. *Baltic Journal of Economic Studies*, Vol. 4, No. 5 (2018), 283-290. DOI: 10.30525/2256-0742/2018-4-5-283-290.
3. Реун, І.І. Управління персоналом у системі економічної безпеки підприємства залізничного транспорту Економіка та держава : міжнародний науково-практичний журнал. 2015. № 11. С. 28–32.
4. Ткач Анатолій. Институциональные трансформации экономических систем. Трансформаційні процеси в економіці: інституціональний контекст: монографія / за ред. Радевої М.М. / Марина Радева, Анатолій Ткач, Вікторія Коломієць, Іван Реун, Тамара Ткач, Ольга Золкіна. Мелітополь : Колор Принт, 2018. С. 61–122. DOI: 10.32901/978-966-2489-64-4/2018.
5. Viktoriia Kolomiets, Liudmila Golovkova. The institutional content of the human capital of the national economy. *Baltic Journal of Economic Studies*. Riga: Publishing House “Baltija Publishing”, 2017. Vol. 3(2017). № 5. P. 289–293. DOI: 10.30525/2256-0742/2017-3-5-289-293.

Машгалер О.В.

аспірант,

*Інститут підготовки кадрів державної служби зайнятості
Міністерства соціальної політики України*

ЗАЛЕЖНІСТЬ РІВНЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ ВІД ІННОВАЦІЙНОЇ АКТИВНОСТІ ЇЇ СУБ'ЄКТІВ

Інноваційна модель розвитку України має впроваджуватися на основі створення інституційних, економічних та організаційно-управлінських умов для активізації діяльності галузей економіки, які визначають рівень конкурентоспроможності держави. Всесвітнім економічним форумом постійно здійснюється оцінка за Індексом глобальної конкурентоспроможності (The Global Competitiveness Index – GCI) країн світу [1]. У GCI – 2017-2018 рр. Швейцарія, США, Сінгапур, Нідерланди, Німеччина, Гонконг, Швеція, Великобританія, Японія, Фінляндія увійшли до ТОП-10; Україна посіла 81-е місце серед 137 країн світу (що є недостатньо високою позицією), погіршивши результати в 4 із 12 основних субіндексів GCI: в «Ефективності ринку праці» втрачено 13 пунктів; знизилася інноваційна складова (на 9), інфраструктура (на 3), вища освіта та професійна підготовка (на 2). Україна посіла 81 місце за субіндексом «Рівень технологічного розвитку», 61 – за інноваційним потенціалом (табл. 1).

У 2012-2013 рр. за субіндексом «Інноваційний потенціал» наша держава займала 93 місце. Хоча у 2015-2016 рр. посідала 52-54 місця, вже в 2017 р. позиції погіршилися на 9 пунктів (табл. 1). Така ситуація є наслідком низької інноваційної активності суб'єктів національної економіки. Якщо в

1993-1994 рр. частка підприємств, що реально впроваджувала інновації, становила 26%, то в 2017 р. – знизилася до 14,3%. Загалом з 2000 по 2014 р. частка підприємств, що впроваджувала інновації, поступово знижувалася. Особливо незадовільним є показник частки підприємств, які освоювали виробництво інноваційної продукції. Якщо в 1996р. таких підприємств було 17,9%, то в 2017 р. – 7,6% (табл. 2).

Таблиця 1

Позиції України в Індексі глобальної конкурентоспроможності

Показники	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
	- 2011	- 2012	- 2013	- 2014	- 2015	- 2016	- 2017	- 2018
Місце України в Індексі глобальної конкурентоспроможності, у тому числі за субіндексами:	89	82	73	84	76	79	85	81
– інноваційний потенціал	63	74	71	93	81	54	52	61
– рівень технологічного розвитку	83	82	81	94	85	86	85	81

Джерело: систематизовано за даними [1]

Таблиця 2

Стан інноваційно-індустріального розвитку економіки України

Показники	1996	2000	2007	2010	2013	2014	2015	2016	2017
Частка підприємств, які освоювали виробництво інноваційної продукції, %	17,9	13,7	5,5	5,8	6,7	6	8,7	9,2	7,6
Частка промислових підприємств, які впроваджували інновації, %	19,3	14,8	11,5	11,5	12,9	12,1	15,2	16,6	14,3
Продукція машинобудування в структурі промислової продукції, %	14,9	13,4	13,7	10,9	9,7	7,9	6,5	6,46	6,4

Джерело: систематизовано за даними [2; 3]

Слід зазначити, що наказом Міністерства економіки України від 02.03.2007 № 60 «Про затвердження Методики розрахунку рівня економічної безпеки України» щодо показників та їх порогових значень, які характеризують стан науково-технологічної безпеки, було визначено, що частка підприємств, які впроваджують інновації має бути збільшена до 50% [4].

Серед країн Європейського Союзу найвищі результати в сфері впровадження інноваційної продукції мають такі європейські країни, як Нідерланди (62%), Австрія (67%), Німеччина (69%), Данія (71%), Ірландія та Фінляндія (більше 70%) [5]. На думку експертів, головною проблемою низької інноваційної активності підприємств України є «сировинна» направленість розвитку національної економіки. Більш, ніж 2/3 загального обсягу промислової продукції припадає на галузі, що виробляють сировину, матеріали та енергетичні ресурси. На думку Є.В. Ковальова, Україна може перетворитися в аграрно-сировинний придаток розвинених країн. За висновками вченого, таке місце у світовому поділі праці призведе до нееквівалентного товарного обміну – коли країна буде експортувати сировину і матеріали з низькою доданою вартістю та імпортувати складні товари з високою доданою вартістю [6, с. 145]. Натомість розвинені країни обирають не сировинний, а інноваційний напрям розвитку, який в змозі забезпечити до 70-90% приросту ВВП завдяки активізації інноваційної діяльності суб'єктів економіки. Треба констатувати, що в Україні істотно слабшають позиції інноваційно орієнтованих галузей. Так, частка продукції машинобудування в структурі промислового виробництва у 2017р. становила 6,4%, але за критерієм виробничої безпеки має бути не менше 20% [4]. Структура економіки засвідчує, що в Україні розвиваються низькотехнологічні сировинні та малонаукоємні галузі (добувна, паливна та харчова промисловість). Індустріальні ж галузі зменшують обсяги виробництва, а такі, як торгівля, ремонт автомобілів та побутових приладів, операції з нерухомим майном, оренда, інжиніринг – навпроти значно збільшують обсяги послуг. Незадовільний стан конкурентоспроможності національної економіки, в першу чергу, вимагає активізації інноваційної діяльності підприємств обробної промисловості, і, насамперед, машинобудування. Проте з 1990р. в Україні частка машинобудування в промисловому виробництві зменшилася майже в 3 рази. У загальних обсягах промислового виробництва в 2007р. частка машинобудування була 13,7%, але в 2010 р. – 10,9%, в 2017 р. – 6,4% (табл. 2).

Така структура виробництва не відповідає світовим тенденціям передових країн, де отримують розвиток високотехнологічні, наукоємні виробництва, телекомунікаційні послуги тощо. Нині в Україні близько 58% продукції припадає на третій технологічний уклад. За оцінками експертів вищі технологічні уклади – п'ятий і шостий – складають лише 4%. При цьому шостий технологічний уклад в Україні становить менше 0,1% [7, с. 16–17].

Як визначено в Рекомендаціях парламентських слухань «Стратегія інноваційного розвитку України на 2010-2020 роки в умовах глобалізаційних викликів», для якісного прориву в Україні необхідно збільшити питому вагу підприємств, що впроваджують інновації до 35-45%, частку технологічно високих виробництв – до 35-40%, частку наукоємної продукції – до 25-30% [5]. Такі завдання вимагають впровадження дієвих організаційно-управлінських механізмів, які дозволять активізувати інноваційну діяльність вітчизняних підприємств, що вплине на конкурентоспроможність національної економіки. Інноваційний процес не обмежується сферою технологій, він

також містить організаційні та управлінські інновації, які слугують певним важелем адаптації [8, с. 125] підприємств до жорстких конкурентних вимог.

І.М. Чернявська запропонувала на основі алгоритму концептуального підходу з метою аналізу інноваційної діяльності підприємств сформувати систему показників оцінки їх активності в інноваційній сфері, а також виявлення впливу на таку активність організаційно-управлінських механізмів [8, с. 129], які комплексно враховуватимуть результати техніко-технологічної, організаційно-управлінської, фінансово-економічної, екологічної, соціальної підсистем діяльності суб'єктів економіки. Ми цілком погоджуємося з такими пропозиціями. Водночас пропонуємо розробити низку показників в частині оцінки впливу організаційно-управлінських інновацій на підвищення рівня інноваційної активності підприємств та посилення їх конкурентоспроможності. Зазначені показники доцільно розробляти із врахуванням критеріїв оцінки GCI, які мають велике значення для оцінки позицій будь-якої держави в світі. Індекс GCI надає об'єктивну оцінку розвитку країн, оскільки формується з більш, ніж 100 показників, які далі входять до 12 груп – «Інституції», «Інфраструктура», «Макроекономічне середовище», «Охорона здоров'я та початкова освіта», «Вища освіта і професійна підготовка», «Ефективність ринку товарів», «Ефективність ринку праці», «Розвиток фінансового ринку», «Технологічна готовність», «Розмір ринку», «Відповідність бізнесу сучасним вимогам» та «Інноваційний потенціал». Зазначені 12 груп об'єднуються у 3 основні групи: «Основні вимоги», «Підсилювачі продуктивності» та «Інновації та фактори вдосконалення». Аналіз впливу організаційно-управлінських інновацій на показники інноваційної активності в розрізі перелічених 12 груп дозволить виявляти фактори, які сприяють, або напроти дестабілізують умови інноваційного розвитку та досягнення високого рівня конкурентоспроможності суб'єктів національної економіки.

Список використаних джерел:

1. The Global Competiveness Index / Insight Report / World Economic Forum / Committed to improving the state of the World [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.weforum.org>.
2. Наукова та інноваційна діяльність в Україні / Статистичний збірник / Офіційний сайт Державної служби статистики України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukrstat.gov.ua>.
3. Діяльність суб'єктів господарювання / Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukrstat.gov.ua>.
4. Наказ Міністерства економіки України від 02.03.2007 № 60 «Про затвердження Методики розрахунку рівня економічної безпеки України» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.
5. Про Рекомендації парламентських слухань «Стратегія інноваційного розвитку України на 2010-2020рр. в умовах глобалізаційних викликів»: Постанова ВР України // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 11. – 148 с.
6. Ковальов Є.В Дилема інноваційного і сировинного напрямків економічного розвитку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://scholar.google.com.ua>.

7. Структурні перетворення в Україні: передумови модернізації економіки / А.П. Павлюк, Д.С. Покришка, Я.В. Белінська [та ін.] ; за ред. Я.А. Жаліла. – К. : НІСД, 2012. – 104 с.

8. Чернявська І.М. Концептуальний підхід до аналізу активності організаційно-управлінських новацій підприємства [Текст] / І.М. Чернявська // Український журнал прикладної економіки. – 2016. – Том 1. – № 2. – С. 124-131.

Прима О.О.

аспірант,

*Інститут підготовки кадрів державної служби зайнятості
Міністерства соціальної політики України*

ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ЯК ОСНОВНИЙ ВЕКТОР РЕФОРМ НА ШЛЯХУ ДО СТАЛОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Для забезпечення розвитку економіки та ефективного управління національним господарством в «Стратегії сталого розвитку «Україна 2020» децентралізація визначена ключовою складовою реформ [1]. Передача владних повноважень та ресурсів бюджетів в необхідному обсязі від центральних державних органів до органів місцевого самоврядування – це комплекс змін, що має забезпечити реформу децентралізації в Україні.

Головне полягає в тому, що в результаті децентралізації має відбутися передача «на місця» максимальної кількості повноважень, які органи місцевого самоврядування спроможні виконати. Це значно посилить інститут місцевого самоврядування, дозволить ефективно розпоряджатися природними, людськими та виробничими ресурсами на території населених пунктів. Реформа децентралізації є вкрай необхідною для України та відповідає світовим тенденціям. Органи місцевого самоврядування визнано однією з головних умов посилення демократизації суспільно-економічних відносин.

Децентралізація сприяє забезпеченню ефективного функціонування органів місцевого самоврядування, що в свою чергу забезпечує економічний розподіл наявних ресурсів, розвиток місцевих громад, сприяє залученню стейкхолдерів до якісного вирішення локальних завдань, підвищенню рівня довіри до влади в цілому тощо. Дуже високий рівень децентралізації має місце в Швеції, Данії, інших розвинених країнах.

Вітчизняна дослідниця А. Касич зазначає, що хоча під децентралізацією найчастіше розуміють процес передачі повноважень та бюджетів на їх здійснення від державних органів влади органам місцевого самоврядування з метою забезпечення ефективності функціонування всіх владних структур, підвищення якості надання суспільних послуг та активізації розвитку регіонів, спочатку необхідно визначити умови, які є необхідними для того, щоб децентралізація мала позитивний вплив на розвиток всієї економіки. Так, децентралізація має стати механізмом вирішення проблем регіонів,